

Puppytest-Fokdagtest-Retrievertest. Waar is dat allemaal goed voor?

Bij de FRC kennen we nu drie testen: vanouds de puppytest, sinds enkele jaren de fokdagtest en nu ook de Retrievertest. Regelmatig bereikt mij de vraag waar dat nou allemaal goed voor is en wat daarmee gedaan wordt. Tijd om daar eens wat uitvoeriger op in te gaan.

Metten is weten.

Een fokker die dag in dag uit zijn/haar pups observeert, een eigenaar die zijn dag in dag uit met zijn hond wandelt, traint of jaagt, ziet natuurlijk heel veel van het gedrag van zijn hond. Als je echter wilt beoordelen hoe het er gedragsmatig met je ras voorstaat, dan is het niet voldoende om alleen af te gaan op wat de fokker of de eigenaar over zijn hond te vertellen heeft.

Een probleem is bijvoorbeeld dat niet iedere fokker of eigenaar even bedreven is in het lezen, laat staan verklaren, van het gedrag van zijn hond. Hoe vaak hoor ik niet van een reueigenaar: "Ach wat zijn ze leuk aan het spelen", terwijl mijn niet zo assertieve Britt wanhopige pogingen onderneemt om te voorkomen dat de leuke reu haar omklemt. Bovendien is het een bekend psychologisch verschijnsel dat we de verklaring van ongewenst gedrag van een buitenstaander meestal zoeken in een *eigenschap* van die persoon, terwijl we, als wij zelf bekritiseerd worden, de verklaring zoeken in *omstandigheden buiten onszelf*. Dit laatste doen we ook voor iemand van wie we veel houden: een kind, een ouder, een echtgenoot of een huisdier. Dus zeggen we al gauw van de grommende hond van de burens dat het een agressief krent is, terwijl we van onze eigen hond zeggen dat hij echt heel lief is en alleen maar gromt omdat hij als puppy een slechte ervaring heeft opgedaan en nu een trauma heeft.

Om nog een andere reden kan een eigenaar of fokker soms uit het oog verliezen wat voor gedrag zijn hond eigenlijk toont: hij kent het eindresultaat en ziet daardoor het gedrag zelf in een ander perspectief. Zo roept menig hondeneigenaar mij toe: 'Hij doet niets, hoor!', als hun hond grommend en blaffend in volle vaart op de mijne afstormt. Mijn honden, die de Nederlandse taal minder goed meester zijn dan ik, denken daar heel anders over. Ik overigens ook. De eigenaar vindt zijn hond echter helemaal niet agressief, want zijn hond bijt toch niet? Pas als ik het gedrag van zijn hond vergelijk met dat van iemand die luid schreeuwend recht op je af komt rennen met twee blinkende messen in zijn hand, is hij meestal bereid om toe te geven dat zijn hond toch wel een bepaalde vorm van agressie vertoont.

Als je dus voor een systematische gedragsinventarisatie alleen afgaat op wat de eigenaar of fokker van zijn hond vertelt, krijg je informatie die zo uiteenlopend en soms onbewust vertekend is, dat je hem niet goed kunt gebruiken. Een goede test, mits die aan bepaalde eisen voldoet, biedt wel gelegenheid om het geobserveerde gedrag volgens een vastgestelde standaard te scoren. Dat dient dan wel te gebeuren door iemand met veel kennis van gedrag, om te voorkomen dat er van-dik-hout-zaagt-men-planken etiketten (in de trant van 'agressief krent') op een hond worden geplakt. Immers, ook al kan de buurman zien dat u mank loopt, u gaat toch naar de dokter om uit te laten maken of het om een verstuiking, een gescheurde spier of een botbreuk gaat?

De eigenaar en de fokker kunnen echter wel belangrijke aanvullende informatie bieden. Vandaar ook dat deze een vragenlijst krijgt of gewoon mondeling nog extra gevraagd wordt naar bijzonderheden, zeker als een hond gedrag vertoont dat 'out of character' is: gedrag dat niet goed de rijmen valt met de rest van de waarnemingen. Het is dan waarschijnlijk dat er inderdaad een bijzondere omstandigheid ten grondslag ligt aan het gedrag. Dat wil echter niet altijd zeggen dat het 'dus' wel goed zit met de hond. Gedrag kun je beschouwen als een strategie om met iets om te gaan; daarbij wordt doorgaans de strategie

gekozen die het best past bij de aanleg van de hond. Dat onder dezelfde omstandigheden de ene hond vlucht voor iets dat hij eng vindt en de andere hond zijn tanden erin zet, zegt dus wel iets over de hond.

Momentopname?

Ik hoor wel eens mensen zeggen dat een test een 'momentopname' is: "Ach, zo'n test is natuurlijk maar een momentopname", zeggen ze dan en je hoort ze erbij denken: "Maar wij weten het beter". Met die manier van formuleren impliceren ze dat het gedrag van een hond tijdens een test heel anders is dan zijn dagelijkse doorsnee gedrag. Als die mensen gelijk blijken te hebben, dan is er iets flink mis met een test. Een goede test is namelijk gevalideerd: het gedrag van het merendeel van de honden tijdens de test wijkt dan niet sterk af van hun doorsnee gedrag. Uiteraard hebben we bij de try-outs van de retrievertest ook al steeds bij de eigenaar gevraagd of ze het gedrag van hun hond tijdens de test herkenden. Dat bleek bijna altijd zo het geval te zijn. Zo vertelde de mevrouw wier hond geen enkel voorwerp oppakte, behalve een dummy, bijvoorbeeld dat zij haar hond echt had moeten leren om iets te pakken en dat het veel moeite had gekost. Voor deze hond konden we dus turven dat het testonderdeel 'apporteren' valide was.

Natuurlijk zit er, ook bij een gevalideerde test, wel eens een hond tussen die volgens de eigenaar heel ander gedrag vertoont dan 'normaal'. Meestal merkt de tester dan zelf ook al dat er niets klopt, omdat het beeld niet consistent is. Er kan dan vlak voor de test iets raars gebeurd zijn waardoor de hond uit zijn doen is, of de hond kan ziek zijn. Zo'n hond moet je dan hertesten op een ander tijdstip. Bij de puppytest en de fokdagtest is daar niet altijd gelegenheid voor, maar bij de retrievertest kan een hond, als de eigenaar dat wil of de gedragskeurmeester dat aanbeveelt, éénmaal opnieuw getest worden op een andere dag bij een ander testteam. Het is immers de bedoeling dat een hond goed uit de verf komt, want met onjuiste informatie is niemand gebaat.

Ook al is een test op zich valide en betrouwbaar gebleken, het is nog beter als een hond meerdere keren (liefst drie) getest wordt: eerst als pup, dan als jonge hond en tenslotte als volwassen hond. Als je namelijk in die verschillende testen van dezelfde hond constanten waarneemt, kun je met grote zekerheid zeggen dat het om duidelijke, consistente karaktereigenschappen gaat. Globale vergelijkingen tussen puppytest, fokdagtest en retrievertest hebben al laten zien dat er inderdaad zulke constanten inzitten. Voldoende reden om nu systematisch de uitkomst van de testen per hond naast elkaar in een database te zetten, gegroepeerd naar familie.

Natuurlijk moeten de testen dan wel inhoudelijk overeenstemmen en moet het gedrag op dezelfde wijze beoordeeld worden. De afgelopen twee jaren zijn puppytest, fokdagtest en retrievertest dan ook inhoudelijk op elkaar afgestemd. Bij de puppytest zijn elementen die weinig toegevoegde waarde hadden of achterhaald waren, aangepast of vervangen door andere testonderdelen, die aansloten op de andere twee testen. Bij de fokdagtest, zoals die dit jaar gaat draaien, zijn aanpassingen gedaan op basis van nieuwe inzichten die we bij de retrievertest hebben opgedaan. Om praktische redenen zijn de testen niet identiek: door fysieke beperkingen kan een pup bijvoorbeeld nog niet hetzelfde als een volwassen hond en door het grote aantal honden dat op de fokdag getest moet worden is deze test minder uitgebreid dan de retrievertest. Voor het merendeel worden bij alle testen echter wel dezelfde dingen bekeken, zoals het sociale gedrag, buitdrift, brengdrift, buitdelingsbereidheid, neusgebruik, gevoeligheid voor geluid, herstelvermogen en emotionele stabiliteit. De wijze van scoren - op gedragskenmerken - en de normering zijn voor alle drie de testen gelijk.

Mogelijkheden.

Door deze gegevens in een databank te zetten en aan te vullen met informatie van fokkers en eigenaren, zoals fokomstandigheden, socialisatie en opvoeding komt een veelheid aan betrouwbare informatie vrij, die voor tal van nuttige zaken gebruikt kan worden.

1. Matching

De informatie over het karakter van de hond kan gebruikt worden - zoals nu al steeds met de puppytest gebeurt - om een goede baas/hond combinatie te maken, uiteraard bij plaatsing van pups, maar ook bij herplaatsingen van oudere honden. Ook voor mensen die er een pup bij willen nemen, kan de info gebruikt worden voor het maken van een geschikte oudere hond/nieuwe pup combinatie.

2. Opvoedingsadvies

De informatie over 'de aard van het beestje' kan dienen als leidraad bij de opvoeding en training van de hond, zodat men beter kan inspelen op de 'eigenaardigheden' van de hond en problemen voorkomen kunnen worden.

3. Bewijsmiddel voor fokkers en de rasvereniging

Fokkers kunnen hiermee aantonen dat zij hun uiterste best hebben gedaan om met honden met een goed karakter te fokken. Zeker op momenten dat fokkers of rasverenigingen (na bijvoorbeeld een ernstig bijtincident bij een ander ras) door de overheid gevraagd worden om aan te tonen dat de Flatcoat geen gevaar oplevert in onze maatschappij, zijn betrouwbare gedragstesten een overtuigend bewijsmiddel.

4. Naslagwerk voor gedragstherapeuten

Als zich op latere leeftijd onverhoopt gedragsproblemen voordoen kan een gedragstherapeut zich hiermee een beter beeld vormen van de hond en sneller bepalen waardoor de problemen mogelijkveroorzaakt worden.

5. Naslagwerk voor het beoordelen van fokplannen door de BC

Net zoals op gezondheidsgebied kunnen bepaalde combinaties op gedragsgebied minder wenselijk zijn. Een gedragsinventarisatie kan over de jaren ook patronen in de vererving van karaktereigenschappen zichtbaar maken, zodat men tot een fokwaardeschatting op gedragsgebied kan komen. De BC kan hiermee beter en aantoonbaar objectiever adviseren.

6. Zichtbaar maken van werkcapaciteiten.

De testen geven inzicht in de werkcapaciteiten van honden waar we anders niets te weten van komen omdat de eigenaars niet deelnemen aan jachtrainingen of wedstrijden. Dit is tegenwoordig helaas het overgrote deel van de Flatcoats.

7. Het stimuleren van activiteiten met de hond.

Wanneer eigenaars, die niets met hun hond doen, tijdens een test met eigen ogen zien hoe leuk hun hond het vindt om bijvoorbeeld te apporteren, kunnen zij gemakkelijker gestimuleerd worden om iets met hun hond te gaan doen (jachtraining, obedienc, flyball e.d.).

8. Het bewaken van het rastypische karakter van de Flatcoat.

Door het gedrag van de Flatcoats nauwkeurig en genuanceerd in kaart te brengen en in grotere verbanden te brengen, kan men trends in de gedragsontwikkeling volgen en deze desgewenst bijsturen, opdat rastypische eigenschappen niet verloren gaan. Door tevens voor honden met overduidelijk ongewenste eigenschappen een negatief fokadvies te geven, kan men trachten te voorkomen dat er ongewenste eigenschappen in het ras sluipen of verder doordringen.

Hierbij moet aangetekend worden, dat het gaat om het eruit filteren van *extremen*. Bijvoorbeeld honden die zo bang zijn voor van alles dat ze niet herstellen, honden die niets willen vastpakken, honden die agressief zijn, honden die de boel bij elkaar gillen. Echt eigenschappen waar *niemand* blij mee is. Ik hoor wel eens mensen zeggen dat ze bang zijn dat je dan "eenheidsworst" gaat creëren. Afgezien van dat genen zich niet zo eenduidig laten

dwingen, kent het gedrag van de Flatcoat tussen deze uitersten echter een dermate grote schakering aan gedragsvariaties, dat er voor elk wat wils wat overblijft.

9. Basis voor gedragsonderzoek.

Hoewel er diverse rasverenigingen zijn, die hun honden testen, zijn er maar weinig die het grootste deel van hun honden testen en ook meerdere testen hebben. Bovendien zijn er niet zoveel, waar de testen voldoen aan de wetenschappelijke voorwaarden die gesteld worden ten aanzien van betrouwbaarheid en validiteit. Hoewel alle onofficiële aanwijzingen hoopgevend zijn en diverse wetenschappers zich positief hebben uitgelaten over de opzet van onze testen, zal de betrouwbaarheid en validiteit van onze testen nog verder en systematischer moeten worden onderzocht. De uitkomsten van onze inventarisaties kunnen dan de basis vormen voor nader wetenschappelijk verantwoord onderzoek naar het gedrag en de karaktereigenschappen van honden. Het inzicht dat zo'n onderzoek verschaft, kan gebruikt worden om het welzijn van de Flatcoat en honden in het algemeen te bevorderen. Voor dit alles zijn al wat plannen in de maak, waarvan ik u uiteraard op de hoogte zal houden.

Elian Hattinga van 't Sant